

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розглядається компетентісний підхід у професійно спрямованому навчанні іноземних мов студентів технічних спеціальностей ВНЗ. Визначено напрямки набуття майбутніми фахівцями лексичної, граматичної, семантичної, соціолінгвістичної, фонетичної, орфографічної, орфоепічної іншомовної компетенції.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні на політичному, соціально-економічному і духовному рівнях, входження її в єдиний європейський простір безумовно визначають відповідний розвиток вітчизняної системи вищої освіти. За цих умов рівень та якість підготовки майбутніх спеціалістів стають найважливішими чинниками та необхідною передумовою ефективного вирішення завдань загального розвитку держави.

Сьогодні необхідний фахівець нового типу – професійно і соціально мобільний, який має глибокі професійні знання за фахом, володіє економічними, правовими та загальнокультурними знаннями; здатний до технічної і соціальної творчості, самовдосконалення, готовий до роботи в ринкових умовах праці і гострої конкуренції.

З урахуванням цього **метою дослідження** визначено аналіз компетентісного підходу у професійно спрямованому навчанні іноземних мов студентів технічних спеціальностей.

Проблема вдосконалення процесу навчання з точки зору компетентісного підходу розглядається в роботах багатьох науковців. Так, О. В. Овчарук зазначає, що компетентісний підхід в освітній галузі охоплює різні компоненти: естетичні, морально-етичні, мотиваційні, гуманістичні тощо, які спрямовані на творчість, виконання, результат [2].

Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти визначають компетенції як суму знань, умінь і характерних рис, що дає змогу особистості виконувати певні дії. З точки зору вивчення іноземної мови розрізняють:

– загальні компетенції, тобто такі, що не є специфічними для мовлення, але необхідні для будь-якого виду діяльності, в тому числі мовленнєвої;

– комунікативні мовні компетенції, тобто такі, які забезпечують особистості можливість діяти творчо, виконувати професійно спрямовану діяльність, застосовуючи спеціальні лінгвістичні засоби (1).

З точки зору формування ієрархії компетентностей, компетентісний підхід розглядається в ряді досліджень. І. О. Пометун, зокрема, визначає таку ієрархічну структуру компетентностей:

- ключові компетентності (міжпредметні і надпредметні) – здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурнодоцільні види діяльності, ефективно вирішуючи актуальні індивідуальні та соціальні проблеми;

- загальногалузеві компетентності – компетентності, що формуються студентом впродовж засвоєння змісту тієї чи іншої освітньої галузі і відображаються в розумінні «способу існування» відповідної галузі, тобто того місця, яке ця галузь займає в суспільстві, а також вміння застосовувати їх на практиці у рамках культурнодоцільної діяльності для розвитку індивідуальних і соціальних проблем;

- предметні компетентності – складова загальногалузевих компетентностей, яка стосується конкретного предмета [3].

Сучасна педагогічна наука користується такими поняттями, як «компетентність» і «компетенція». Словник іноземних слів визначає поняття компетентності як володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь, висловлювати вагоме, авторитетне судження. Компетентний (лат. *competens, competentis* – належний, спроможний) визначається як знаючий, тямущий, обізнаний, досвідчений у певній сфері; той, хто має право користуючись своїми знаннями, повноваженнями щось робити чи вирішувати, міркувати про щось. Поняття ж компетенції (лат. *competentia* – що належить за правом) визначається як коло повноважень будь-якої установи або особи; коло питань, в яких ця особа володіє пізнанням, досвідом.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ТРУДОВОМУ І ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

Одним із шляхів оновлення змісту освіти та узгодження його з сучасними потребами, інтеграцією з європейським і світовим освітнім простором є орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей і створення ефективних механізмів їх запровадження.

О. В. Овчарук розглядає питання формування ієрархії компетентностей – ключових, галузевих і предметних. Ключові компетентності (міжпредметні і надпредметні) автор визначає як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культурно-доцільні види діяльності, ефективно вирішуючи актуальні індивідуальні та соціальні проблеми. Загальногалузеві компетентності – це такі, що формуються впродовж засвоєння змісту певної освітньої галузі. Предметні компетентності є складовою загальногалузевих компетентностей, які стосується певного навчального предмета [2].

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти зазначено, що лінгвістична компетенція складається з компетенцій лексичної, граматичної, семантичної, фонологічної, орфографічної та орфоепічної [1].

Враховуючи досвід навчання іноземної мови у технічних ВНЗ, а також власний досвід викладання, нами визначено напрямки набуття професійно спрямованих іншомовних компетенцій студентами технічних спеціальностей.

Лексична іншомовна компетенція характеризується наявністю необхідних лексичних одиниць і граматичних навичок.

Напрями набуття лексичної іншомовної компетенції:

- оволодіння та використання фразеологічних виразів;
- оволодіння та використання спеціалізованої термінології, що властива певній сфері науки або техніки;
- оволодіння та використання розмовних виразів;
- оволодіння та застосування на практиці загальноповсякденної лексики;
- оволодіння і використання широкого спектра лексичних та ідіоматичних одиниць;
- розуміння контекстуального значення лексичних одиниць.

Граматична іншомовна компетенція характеризується знаннями і вміннями користування іншомовними граматичними ресурсами мови.

Напрями набуття іншомовної граматичної компетенції:

- оволодіння та використання на практиці простих граматичних структур;
- оволодіння та використання на практиці граматичних структур повсякденного вжитку;
- оволодіння та використання на практиці граматичних структур, властивих певній сфері науки або техніки.

Семантична іншомовна компетенція розглядає здатність фахівця усвідомлювати і контролювати організацію змістовної частини. Семантична іншомовна компетенція складається з лексичної та граматичної семантики.

Напрями набуття семантичної іншомовної компетенції:

- усвідомлення значення певної лексичної одиниці у певному контексті;
- усвідомлення зв'язку певної лексичної одиниці із загальним контекстом;
- усвідомлення внутрішньолексичних зв'язків, таких як синоніми;
- усвідомлення значень граматичних категорій (числа, відмінка, роду тощо), відношень (узгодження, керування тощо), класів (відмінювання дієслів, іменників, прикметників).

Фонологічна іншомовна компетенція включає знання та навички сприйняття і відтворення звуків.

Напрями набуття фонологічної іншомовної компетенції:

- сприйняття фонем та їх відтворення у певному контексті;
- сприйняття та відтворення фонетичного складу як окремих лексичних одиниць, так і цілого речення.

Орфографічна іншомовна компетенція знання та навички сприймання символів, з яких складаються письмові тексти.

Напрямок набуття орфографічної іншомовної компетенції – це засвоєння та знання орфографічних норм і правил правопису.

Орфоепічна іншомовна компетенція – це вміння правильно озвучити інформацію, що подана у написаному вигляді.

Напрями набуття орфоепічної іншомовної компетенції:

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ТРУДОВОМУ І ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ

- усвідомлення та розуміння правил написання;
- засвоєння правильної вимови звуків;
- знання знаків транскрипції;

Соціолінгвістична іншомовна компетенція передбачає знання та вміння користування мовою з точки зору соціального аспекту.

Напрямки набуття соціолінгвістичної іншомовної компетенції:

- знання та розуміння соціальних умовностей;
- вибір і вживання форм звертання, привітань;
- знання, розуміння та правильне вживання висловів народної мудрості.

Набуття іншомовної професійно спрямованої компетентності дасть змогу майбутньому фахівцеві виконувати різні види робіт з оригінальною літературою зі спеціальності, а саме: розуміти зміст, вміти отримати необхідну інформацію, перекласти або реферувати необхідний матеріал; мати навички діалогічного мовлення, а також володіти зв'язним монологічним мовленням на рівні як самостійно підготовленого, так і непідготовленого висловлювання; розуміти діалогічне та монологічне мовлення в межах вивченого матеріалу; володіти навичками як усного, так і письмового перекладу з іноземної мови на рідну та навпаки; знати основи ведення ділової документації іноземною мовою; вести ділове листування, переговори тощо; володіти основними навичками двостороннього перекладу; використовувати словники і довідковий матеріал при перекладі; вміти стисло і точно висловлювати думки обома мовами; вміти використовувати засоби сучасних інформаційних комп'ютерних технологій для спілкування та переданні інформації.

Отже, можна зробити висновок, що професійно спрямована іншомовна компетентність фахівців технічних спеціальностей полягає у вмінні користуватися фахово спрямованою іноземною мовою у професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003.
2. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти // Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: К.І.С., 2003. – С. 57–81.
3. Пометун О. І. Компетентнісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. – К.: 2004. – 10 с.